

ULTIMUL MAMUT

Adevărul științific despre descoperirea paleontologică recentă din Valea Morilor

**Anatolie David, dr.hab., profesor cercetător,
Om Emerit în știință, Institutul de Zoologie
al Academiei de Științe a Moldovei**
**Teodor Obadă, cercetător științific, Institutul de
Zoologie al Academiei de Științe a Moldovei**

În timpul lucrărilor de curățare și adâncire a fundului lacului din Valea Morilor din Chișinău excavatoriștii au descoperit mai multe oase mari, fosilizate, de culoare cafenie, înșirate pe o suprafață de câteva zeci de metri, ale unui animal preistoric. Despre aceasta a fost înștiințat Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei, de unde vestea a parvenit la Institutul de Zoologie al Academiei de Științe a Moldovei. Cercetători științifici ai instituțiilor nominalizate, sosiți la fața locului, au început săpături speciale, coordonate de paleozoologul Teodor Obadă.

Inițial, după ce au fost dezgolite câteva reminiscențe scheletice în stare de păstrare dificilă, s-a presupus că osemintele pot aparține mastodontului, în înțelesul larg – *Mastodont sp.* – mamifer din grupa proboscidenilor străvechi, care au trăit în părțile acestea în Neogenul târziu, acum 1,6-11,5 milioane de ani.

Fig.1. Vedere generală a fosilelor de mamut (în centru: fildeșii și câteva oase ale membrelor)

Ulterior au fost depistate alte resturi scheletice, mai mult sau mai puțin întregi, printre care și doi fildeși (incisivi modificați) (fig.1). Forma puternic curbată a fildeșilor, răsucirea lor la capete și fosilizarea foarte slabă a oaselor ne-au sugerat ideea că fosilele ar proveni de la un mamut (*Mammuthus primigenius*), de asemenea proboscidian, dintr-o epocă cu mult mai târzie – Pleistocenul superior (200-12 mii de ani în urmă).

Această versiune s-a confirmat ceva mai târziu, odată cu depistarea unui maxilar inferior (fig.2) parțial deteriorat (ramurile ascendente sunt distruse) cu câte două măsele (molari), consecutive M_2 și M_3 pe ambele ramuri (cel anterior foarte uzat, având doar ultimele lame) specifice, după structura lor, mamutului.

Dimensiunile fildeșilor (circa 160-170 cm în lungime), mandibulei, măselelor și ale unor oase mai bine păstrate ale membrilor (scapula, radius, femur, tibia etc.) demonstrează că osemintele în ansamblu aparțin, probabil, unei femele cu înălțimea aproximativ de 2 metri, în vârstă de circa 38-40 de ani, care și-a găsit moartea în bazinul acvatic din această văgăună la finele epocii glaciare, aproximativ 16-14 mii de ani în urmă, fiind unul din ultimii mamuți, care au trăit pe teritoriul Moldovei.

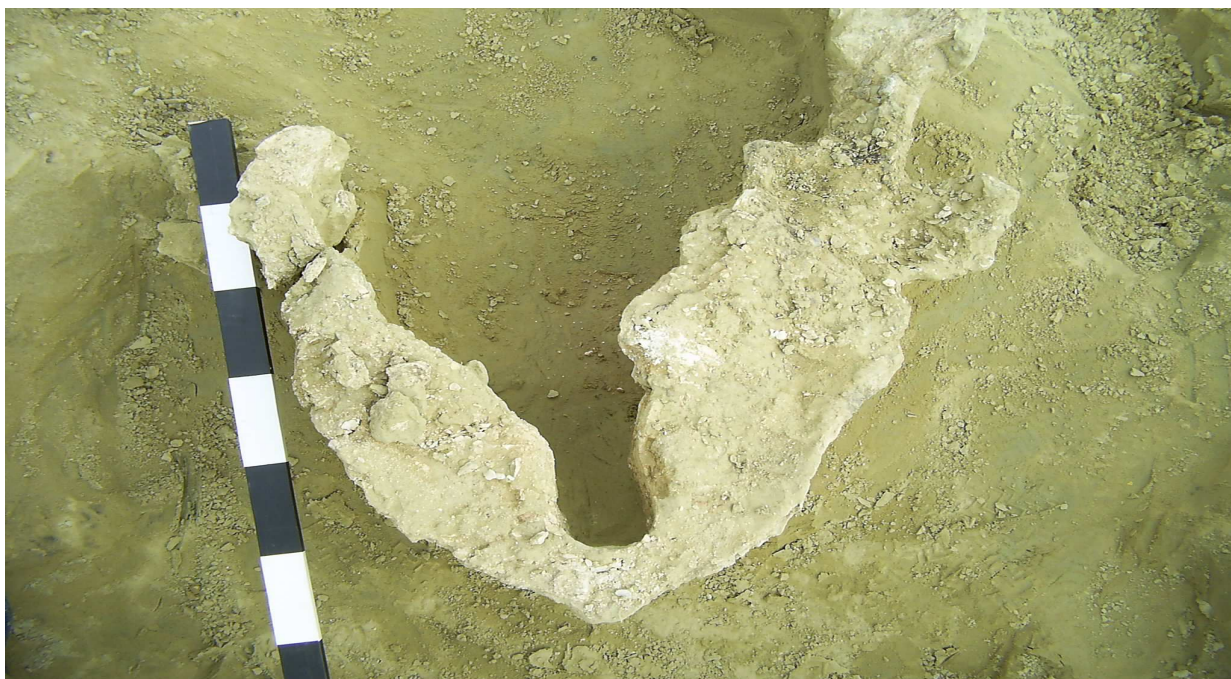

Fig.2 Maxilar inferior de mamut cu măselele acoperite de o pojghiță dură de argilă calcaroasă.

Data concretă (definitivă) a morții animalului va fi cunoscută după determinarea vârstei absolute a osemintelor și a depunerilor (argilei) în care au fost descoperite. Deoarece Republica Moldova nu dispune de utilajul adecvat, cercetările respective vor fi realizate în laboratoare specializate din străinătate.

Relevăm, totodată, că zilele acestea arheologii de la Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei au depistat, tot în matca veche a lacului din Valea

Morilor, în apropierea descoperirii anterioare, noi resturi scheletice, care aparțin unui alt individ de mamut. În curând, ele vor fi scoase din rocă. Nu-i exclus faptul ca fundul străvechiului lac din Valea Morilor să ne aducă și alte surprize paleontologice.

În legătură cu faptul, că în mass-media au circulat mai multe versiuni despre denumirea proboscidianului descoperit în Valea Morilor, fiind numit concomitent ba mastodont, ba mamut, e cazul să remarcăm că aceste mamifere preistorice constituie genuri și, evident, specii diferite, care se deosebeau considerabil, atât la exterior cât și, mai cu seamă, în structura craniului și a măselelor (fig. 3, 4). Respectivul animale au trăit în epoci geologice și-n condiții ecologice diferite: mastodonții în landșafturi de tipul savanelor africane de astăzi, iar mamuții – în circumstanțele de tundra-stepă rece din așa numita epocă glaciară a Pleistocenului superior.

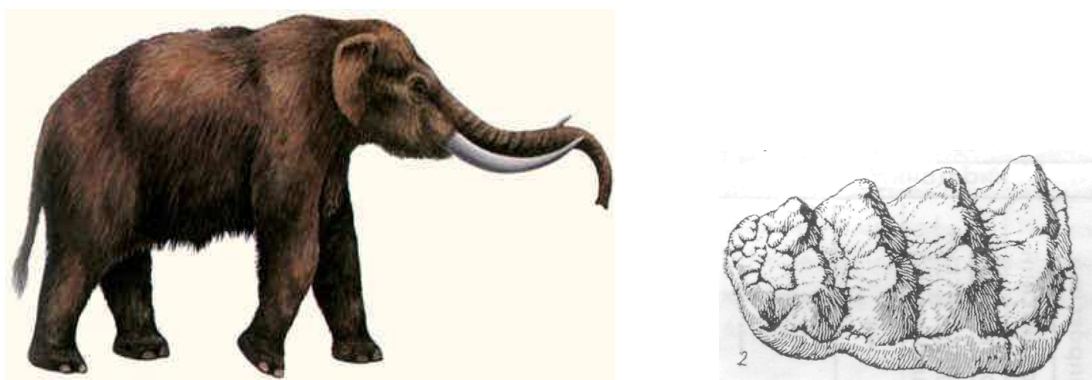

Fig.3. Vedere generală a mastodontului și a unei măsele de-a lui

Fig.4. Vedere generală a mamutului și a unei măsele de-a lui

La momentul dat pe teritoriul Republicii Moldova sunt cunoscute peste 100 de puncte, în toate raioanele republicii, unde au fost înregistrate resturi scheletice, iar în câteva cazuri (s.Ofatinți, raionul Râbnița, s.Proscureni și Duruitoarea, raionul Râșcani, orașelul Svetlâi, raionul Taraclia ș.a.) – schelete aproape întregi de mamut, și circa 30 de localități, în deosebi în centrul și sudul republicii, în care s-au găsit reminiscențe scheletice (mai cu seamă măsele solitare, mai rar mandibule și fragmente ale cutiei craniale) de mastodonți (reprezentanți a 7 genuri și peste 10 specii). Cele mai vechi fosile de mamut în Moldova au o vârstă aproximativ de 160 mii ani.

Exprimăm sincere mulțumiri directorului S.A. «Autocomtrans» Anatolie Țășevschi, buldozeristului Mihai Robu, conducerii Muzeului Național de Arheologie și Istorie a Moldovei (director dr. hab. Eugen Sava) și Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală a Moldovei (director dr. Mihai Ursu), prof. universitar Alexandru Lungu de la Universitatea de Stat din Tiraspol cu sediul în Chișinău, prof. universitar Victor Șalaru și studenților de la facultatea de biologie a USM, elevilor de la liceele „Neciu-Levițchi», «N.V. Gogol», «M. Coțiubinschi» etc., militarului pensionar Vitalie Sidorencu, vizitatorului din Franța Gwladys Mermet Peillac ș.a. pentru ajutorul acordat în măsura posibilităților la efectuarea săpăturilor și extragerea osemintelor din sol.

Bibliografie științifico-populară

- Garutt W.E. Das Mammut Wittenberg Lutherstadt, 1964.
Аугуста, Буриан З. Книга о мамонтах. Л., 1979.
Биологический энциклопедический словарь. Москва, 1986.
Верещагин Н.К., Тихонов А.Н. Экстерьер мамонта. Якутск, 1990.
Гарутт В.Е., Форонова И.В. Исследование вымерших слонов. Новосибир., 1976.
Давид А.И. Териофауна плейстоцена Молдавии. Кишинев 1980, 186 с.
Давид А. Чем интересен мамонт? Вечерний Кишинев, 10.03.1984.
Давид А.И. Жигант ал еросий глаciare. Кишинэу, 1985, 56 п.
Давид А.И. Вымершие хоботные Молдавии. Кишинев 1987, 64 с.
Давид Анатолие Коморь але натурий петрификате. Кишинэу 1990, 130 п.
Anatolie David. Răspîndirea mamutului (Mammuthus primigenius Blum.) pe teritoriul R.Moldova în Pleistocenul tardiv. Universitatea de Stat din Moldova, Conferința corpului didactico-științific. Chișinău 2003.
Anatolie David. Cartea neagră a faunei Moldova: Mamutul – un uriaș al еросii glaciare. Revista „Natura”; IX, 2008.
Менделеев А. Зачем человеку мамонт. Неделя, 1971, № 41.
Насимович А.А. Африканский слон./ М., 1975.
Пидопличко И.Г. Познепалеолитические жилища из костей мамонта на Украине. Киев 1969
Обадэ Теодор. Мир мамонтов: они возвращаются. Независимая Молдова, 10.08.2007.